

УДК 330.142:330.134

DOI: <https://doi.org/10.32847/business-navigator.58-19>**Шумська С.С.,**кандидат економічних наук, доцент,
провідний науковий співробітник,
*Інститут економіки та прогнозування
Національної академії наук України***Shumska Svitlana,**Candidate of Sciences (Economics), Associate Professor,
Leading Researcher,
*Institute For Economics And Forecasting,
Ukrainian National Academy of Sciences***КАПІТАЛІЗАЦІЯ ТА ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК:
РОЛЬ СИНЕРГІЇ ТА ТРАНСФОРМАЦІЇ ФОРМ КАПІТАЛУ**

Шумська С.С. Капіталізація та економічний розвиток: роль синергії та трансформації форм капіталу. У статті для формування системного підходу до розкриття сутності капіталізації та аналізу її еволюції наголошено на важливості визначення домінант економічних відносин, що дають ключові характеристики різних стадій індустріальної цивілізації. Розширено перелік рівнів капіталізації в такий спосіб: мікро- (окремого індивіда, домогосподарства, підприємства, організації), мезо- (галузі, території, холдингу/ТНК в рамках однієї держави), макро- (країни/економіки), мега- (міждержавних ТНК, групи/союзу країн) та глобального (світового). Запропоновано, окрім загальноновизначених розподільчої, відтворювальної, стратегічної, інноваційної функцій процесу капіталізації, виділити функцію нарощування потенціалу розвитку суб'єктів капіталізації на різних її рівнях, оскільки в результаті постійної трансформації та синергетичного характеру форм сукупного капіталу реалізація цієї функції дає імпульс для економічного зростання та забезпечує сталий розвиток. Наведено приклади того, як трансформація форм сукупного капіталу розширює потенціал суб'єктів та сприяє сталому економічному розвитку.

Ключові слова: капіталізація, функції капіталізації, капітал, потенціал розвитку, економічний розвиток.

Шумская С.С. Капитализация и экономическое развитие: роль синергии и трансформации форм капитала. В статье для формирования системного подхода к раскрытию сущности капитализации и анализа ее эволюции сделан акцент на важности определения доминант экономических отношений, дающих ключевые характеристики различных стадий индустриальной цивилизации. Расширен перечень уровней капитализации таким образом: микро- (отдельного индивида, домохозяйства, предприятия, организации), мезо- (отрасли, территории, холдинга/ТНК в рамках одного государства), макро- (страны/экономики), мега- (межгосударственных ТНК, группы/союза стран) и глобального (мирового). Предложено, кроме общепринятых распределительной, воспроизводственной, стратегической, инновационной функций процесса капитализации, выделить функцию наращивания потенциала развития субъектов капитализации на разных ее уровнях, поскольку в результате постоянной трансформации и синергетического характера форм совокупного капитала реализация этой функции дает импульс для экономического роста и обеспечивает устойчивое

развитие. Приведены примеры того, как трансформация форм совокупного капитала расширяет потенциал субъектов и способствует устойчивому экономическому развитию.

Ключевые слова: капитализация, функции капитализации, капитал, потенциал развития, экономическое развитие.

Shumska Svitlana. Capitalization and economic development: the role of synergy and transformation of capital forms. To form a systematic approach to the disclosure of the essence of capitalization and analyze its evolution, the article emphasizes the importance of determining the dominants of economic relations, among which the author identified tangible assets, financial assets, intangible assets and information at the stage of a neo-industrial society. The author's definition of capitalization of the economy is given. The necessity of developing a long-term strategy focused on the integration of all forces wishing to increase their capitalization and on optimizing the distribution of national resources between them is noted. The list of capitalization levels has been expanded, where in addition to the generally accepted allocation in economic theory and practice of levels according to the criterion of subjectivity, that is, consideration of capitalization at the micro-, meso-, macro-levels, it is proposed to distinguish the levels: micro- (of an individual, household, enterprise, organization), meso- (industry, territory, holding/TNC within one state), macro- (country/economy), mega- (interstate TNCs, group/union of states) and global (world). The need for (vertical and horizontal) coordination of the goals of capitalization of the global system is pointed out to take into account the capitalization functions of various entities. The author emphasizes that the effects of these functions are not automatically achieved: unless institutional mechanisms are developed, as well as imperfect economic conditions, the functional impact of the capitalization process is not fully realized. In addition to the distribution, reproduction, strategic, and innovative functions of the capitalization process, it is also proposed to single out the function of building up the development potential of the capitalization entities at its different levels, because as a result of the constant transformation and synergetic nature of the forms of total capital, the implementation of this function provides an impetus for economic growth and ensures sustainable development. The idea of the theoretical construction of total capital is revealed. Examples are given of how the transformation of forms of total capital expands the potential of entities and contributes to sustainable economic development.

Key words: capitalization, capitalization functions, capital, development potential, economic development.

Постановка проблеми. В умовах розкручування нової світової економічної кризи внаслідок поширення пандемії коронавірусу вкрай гостро сьогодні постала необхідність міжнародної кооперації та взаємодопомоги, зокрема для досягнення цілей сталого розвитку, що зачіпають глобальні проблеми, у вирішенні яких зацікавлені уряди всіх країн, населення всієї планети. Для окремих країн вирішення нагальних проблем економічного зростання та розвитку, як показує світова практика, лежить, окрім іншого, у площині активізації процесу капіталізації.

Для зростання ефективності цього процесу в Україні необхідним є оптимальне поєднання індивідуального (окремого суб'єкта) та стратегічного (стосується суб'єктів усіх рівнів) підходів, що перетворить завдання підвищення капіталізації країни на загальнонаціональний проєкт. В теоретичній площині це актуалізує необхідність розроблення концептуальної основи сучасного трактування капіталізації на основі врахування трансформації та синергії різних форм капіталу, що відкриває можливості вирішення цілої низки практичних проблем, які безпосередньо визначають стійке економічне зростання й соціально-економічний розвиток країни.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сьогодні в економічній літературі наявні як розрізнені, фрагментарні підходи до капіталізації, що часто дають різні за змістом визначення, так і низка робіт, де зроблено спроби дати цілісну картину сутності цього явища [1–4]. Українська академічна думка у розробленні теорії капіталізації зробила активні кроки у таких напрямках дослідження, як розвиток теоретичних та методологічних основ капіталізації підприємств; розгляд капіталізації окремих видів капіталу; аналіз

проблем та шляхів капіталізації банків та банківської системи; оцінювання капіталізації фондового ринку; визначення ролі капіталізації у розвитку суб'єктів господарювання. Серед учених, які ведуть наукові дослідження проблемних питань капіталізації, варто назвати таких, як Г. Башнянин, Н. Брюховецька, І. Булеєв, Б. Буркинський, Ю. Волинчук, В. Гесць, В. Горячук, А. Гриценко, М. Козоріз, І. Кривов'язюк, О. Нужна, І. Пушкарчук, С. Пиріг, Ю. Туринський [5–14].

Необхідність упорядкування методологічного інструментарію дослідження капіталізації підняла на перші позиції порядку денного важливість застосування системного підходу до розгляду цього явища [5; 7; 9; 13; 14], оскільки це робить можливим не тільки надати його кількісні визначення, але й обґрунтувати напрями подальшого розвитку економіки. Недостатньо дослідженими сьогодні ще залишаються аспекти визначення ролі капіталізації в процесі виходу на траєкторію довгострокового зростання та забезпечення стійкого економічного розвитку.

Формулювання завдання дослідження. Метою статті є розкриття ролі капіталізації в економічному розвитку країни через процеси синергії та трансформації різних форм капіталу.

Виклад основного матеріалу дослідження. Детальний аналіз становлення концепції капіталізації свідчить про те, що кожний етап розвитку економічної думки щодо поглядів на природу капіталу відображає конкретний етап економічного розвитку суспільства, його виробничих сил, розвитку науки, практичних потреб. Кожний зроблений крок у розбудові теорій зростання та розвитку розкривав нові сторони капіталу і, відповідно, проявляв нову сутність капіталізації на різних рівнях [1–4].

Наприклад, для аналізу еволюції капіталізації вартості, на думку І. Христофорової та М. Дедкової, важливим моментом є можливість виокремити у вимірі різних стадій індустріальної цивілізації різні домінанти економічних відносин. Так, якщо до індустріалізації основною домінантою економічних відносин були речові багатства, а саме основний капітал (матеріальні активи), в індустріальному суспільстві він був доповнений оборотним капіталом (фінансові активи), то в постіндустріальній економіці зростає значимість інтелектуального капіталу, коли загальна сума активів підприємств є сукупністю матеріальних, фінансових і нематеріальних активів [1, с. 37].

Розширення часових рамок аналізу й розгляд домінант сучасного неоіндустріального суспільства (рис. 1), де, окрім матеріальних, фінансових, нематеріальних активів, надзвичайно важливою стає інформація, дає нам можливість не тільки показати еволюційний розвиток форм капіталу, але й розширити трактування поняття капіталізації, показати її еволюцію.

У контексті синергії різних домінант економічних відносин неоіндустріального суспільства та з огляду на те, що сутність капіталізації варто розглядати за системним підходом, зокрема як процес, стан і відношення [14], можна представити капіталізацію країни вже не тільки як процес нагромадження капіталів у різних його формах та оцінювання ринком їх вартості, але й як формування інституційного середовища та активізацію механізмів, завдяки чому відбувається перетворення непрацюючих ресурсів, активів, можливостей суб'єктів на капітал у рамках визначених суспільством цілей розвитку [7; 8].

Системний підхід до дослідження категорії капіталізації, а саме капіталізації економіки, викликає необхідність також визнання багатовекторності критеріїв ефективності, оскільки будь-який один критерій не відображає всієї множини відносин системи, а також важливої ролі неформалізованих (зокрема, суб'єктивних) її складових частин. Як приклад вибору критеріїв у контексті оцінювання характеру впливу капіталізації на економічний розвиток доречно згадати роботу [9] Г. Башнянина та Ю. Туринського, у якій капіталізація розглядається як процес розширення приватного сектору економіки або інвестування чистого (чи валового) грошового доходу в певну економічну діяльність. На основі такого визначення капіталізаційних процесів виділено два їх типи, такі як формаційна капіталізація як процес розширення приватного сектору економіки; функціональна капіталізація як процес інвестування чистого грошового доходу в економічну діяльність. Перша кваліфікується ще як макроеко-

номічна (проявляється здебільшого на макроекономічному рівні національної економіки), а друга – як мікроекономічна капіталізація. Проведений авторами роботи аналіз економічної літератури дав їм підстави виділити три концепції чи трактування характеру впливу капіталізації на економічний розвиток, такі як марксистська інтерпретація, яка переважно негативно оцінює вплив капіталізації на результативність функціонування економіки; ліберальна (чи консервативна) інтерпретація, згідно з якою капіталізація позитивно впливає на економіку; центристська (або соціал-демократична) інтерпретація, яка розглядає капіталізацію одночасно як позитивний і негативний економічний процес [9, с. 424].

Варто наголосити на тому, що важливим критерієм ефективності капіталізації на макрорівні є забезпечення можливості реалізації капіталізації суб'єктів нижніх рівнів (рис. 2), що підтримуватиме здатність досягнення поставлених ними цілей на коротко- та середньострокових часових проміжках та забезпечуватиме досягнення стратегічної мети держави у довгостроковій перспективі.

Однак, незважаючи на те, які рівні капіталізації виділено, якщо на якомусь із них окремі суб'єкти починають боротьбу за підвищення своєї капіталізації, то на більш високому рівні має існувати система інститутів, механізмів, правил гри, що забезпечували б ефективність конкуренції та досягнення основної мети, яку вибрало суспільство. За такого підходу капіталізація економіки в широкому розумінні передбачає існування довгострокової стратегії, що орієнтована на інтеграцію всіх сил, що бажають підвищити свою капіталізацію, та на оптимізацію розподілу національних ресурсів між ними.

Для узгодження цілей капіталізації глобальної системи (вертикального та горизонтального) варто брати до уваги функції капіталізації різних суб'єктів. Детальний аналіз їх змісту показує, що вплив ефектів цих функцій не досягається автоматично: якщо не розвинуті інституційні механізми, а також недосконалі економічні умови, функціональний вплив процесу капіталізації не реалізується повною мірою [4]. Це знову ж таки порушує питання актуальності управління капіталізацією національної економіки, особливо коли ставиться амбітна мета досягнення позитивних темпів економічного зростання та переходу до стійкого економічного розвитку.

Сьогодні капітал, що виступає в різних формах, вже є більш ємною категорією. З огляду на можливість до трансформації різних форм загалом сукупний капітал виступає як синергетичний фактор зростання. З ураху-

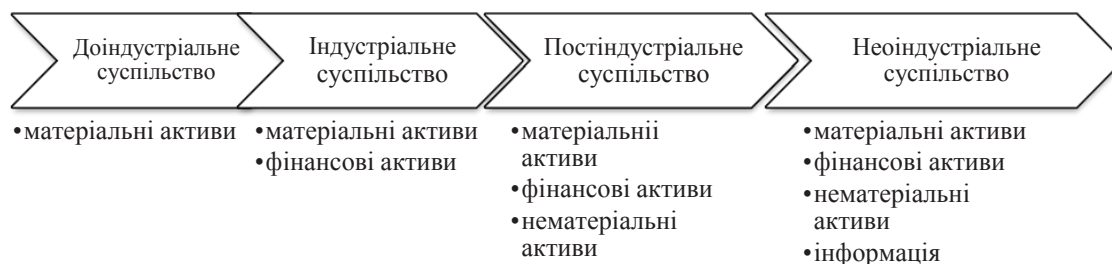

Рис. 1. Домінанти економічних відносин у різних суспільствах

Джерело: складено автором на основі джерела [1]

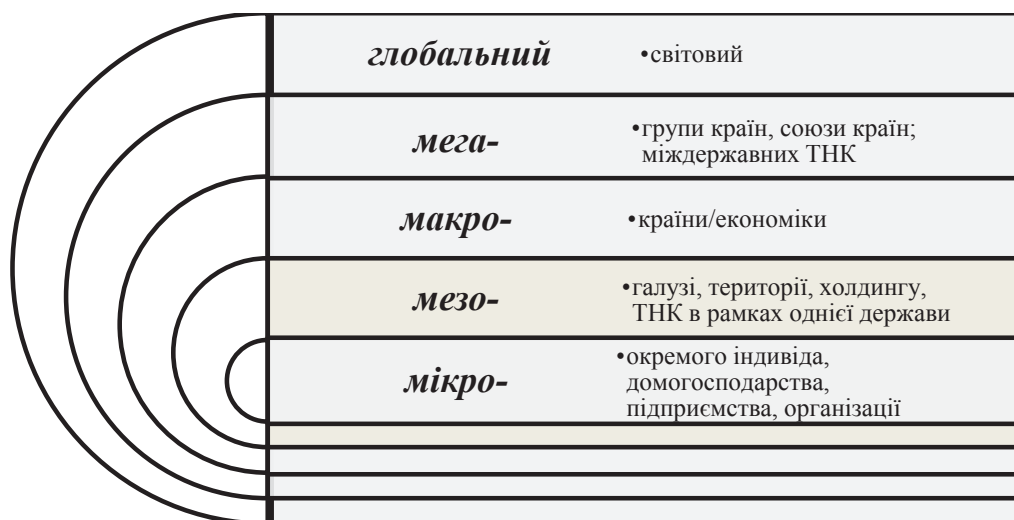

Рис. 2. Рівні капіталізації

Джерело: складено автором

ванням важливої ролі взаємодії людини, зовнішнього середовища, інституцій, інфраструктури економіки, що впливає на процес зростання та його якості, такий підхід дає можливість акцентувати увагу також на тому, що коли індивіди чи фірми створюють та акумулюють капітал, то вони здійснюють свій вклад у зростання продуктивності капіталу інших суб'єктів, дають поштовх до розширення їх потенціалу розвитку та потенціалу розвитку країни.

Враховуючи синергетичний характер сукупного капіталу, можемо говорити про нову (окрім загальноприйнятих, а саме розподільчої, відтворювальної, стратегічної, інноваційної функцій капіталізації [4]) функцію, яка проявилась під час переходу до постіндустріального та на неоіндустріальному етапах розвитку суспільства, а саме функцію нарощування потенціалу розвитку суб'єктів капіталізації на різних її рівнях. Зміст цієї функції проявляється через формування позитивних зовнішніх ефектів (екстерналій) в ході інновацій та інвестицій як у фізичний, так і в людський капітал, які сприяють трансформації різних форм капіталів і дають можливість збільшити капітал, отримати прибуток, підвищити ринкову капіталізацію іншим суб'єктам. Ця функція має велике практичне значення, оскільки її реалізація дає імпульс для економічного зростання та забезпечує сталий розвиток.

Щодо теоретичної конструкції «сукупного капіталу», то авторство належить британській організації «Форум майбутнього» (Forum of the Future) [15], яка представила його у вигляді «Моделі п'яти капіталів» (Five Capitals model). В моделі сукупний капітал – це єдність природного, соціального (інституціонального), людського, інфраструктурного (виробничого) та фінансового капіталів. Концепція розроблена для того, щоби кожній організації було зрозуміло, що потрібно робити, щоби максимізувати вартість кожного капіталу, враховуючи вплив своєї діяльності на кожен із капіталів у сукупності, уникаючи «компромісів», а також як керувати цими капітальними активами в довгостроковій перспективі. Використання моделі під час прийняття рішень може привести до більш стійких результатів,

завдяки яким організації можуть досягати балансу між екологічною, соціальною та економічною діяльністю, і це може забезпечити сталий розвиток.

Іншим сучасним прикладом використання ідеї сукупного капіталу для забезпечення стійкого розвитку, зокрема, через вирішення проблем зміни клімату можна назвати дослідження групи “MetaIntegral”, що розробила концепцію “MetaImpact Framework”, яка орієнтована на вимірювання чотирьох типів трансформації, що відбуваються в процесі інвестування, соціального впливу проєктів у сфері стійкого розвитку [16]. Оцінка «перетворень (сердечь і умів залучених людей; поведінки залучених людей; відносин між членами залучених спільнот; різних природних і соціальних систем)» базується на аналізі руху 10 видів капіталу, що об'єднані у дві групи, а саме фінансові, що безпосередньо пов'язані з фінансовим прибутком, та змістовні, що пов'язані з індивідуальним та колективним відчуттям чи досвідом. Трансформація капіталів (здоров'я, людського, промислового, фінансового, природного, культурного, соціального, знання, психологічного й духовного) дає змогу перетворювати спільноти, даючи їм змогу відслідковувати, вимірювати, робити видимими потоки вартості та обмін між різними типами капіталу. Це дає змогу новому досвіду, поведінці, відносинам, системам трансформуватися, окрім іншого, вирішувати проблеми зміни клімату, отже, забезпечувати економічний розвиток.

Відправною точкою для цього нового способу мислення є модель Алана Фаулера, заснована на Цілях розвитку тисячоліття ООН [17]. Проєкт ООН визначив декілька типів капіталів, необхідних для процвітаючої економіки, а саме людський (наприклад, психічне та фізичне здоров'я); виробничий (наприклад, будівлі та обладнання); інфраструктурний (наприклад, автомагістралі, аеропорти); капітал знань (наприклад, наука, інформація, освіта); природний (ліси, сільське господарство); соціальний (наприклад, відносини, довіра); державний інституційний капітал (наприклад, розроблення й забезпечення дотримання законів). До цього списку А. Фаулер додав фінансовий капітал (гроші), політич-

ний капітал (наприклад, вільні вибори, прозорість, підзвітність), а також людські компетенції, які активують капітали (наприклад, цінності та мотивація) [18].

Для того щоб оцінити важливість появи нової функції капіталізації, а саме нарощування/розширення потенціалу розвитку суб'єктів на різних її рівнях, потрібно визнати, що зі зміною нашої економічної та технологічної ери змінилися форми й функції організацій, зокрема некомерційних. Працюючи над вирішенням невирішених проблем, як зазначає Елізабет Кастільо, суспільство все більше усвідомлює, що ефективне управління вимагає спільних дій на різних рівнях. Соціальна трансформація більше не спирається на одного героїчного лідера або організацію. Замість цього для створення кращого світу необхідна більш широка коаліція мереж, людей та міжсекторальних партнерств [19; 20].

Альберт Хіршман описував економічний розвиток як процес прояву прихованих ресурсів, щоб їх можна було ефективно використовувати для створення вартості [21]. У цьому контексті доречно згадати про те, що капіталізація як розширення/нарощування потенціалу на основі сукупного капіталу включає як матеріальні, так і нематеріальні форми, переважно спрямована на розвиток п'яти компетенцій, таких як управлінська (наприклад, системи управління, фінансів і даних); програмна (наприклад, реалізація, моніторинг, оцінювання); збільшення доходів (наприклад, збирання коштів, відносини з донорами, розвиток потоків зароблених доходів); розвиток лідерських якостей (наприклад, волонтери, співробітники та члени спільноти); організації суспільства (наприклад, оцінювання активів та інституційна співпраця) [22].

Потенціал можна розвивати на декількох рівнях, таких як мікро- (окремі особи), мезо- (організації), макро- (сектор, мережа, система, суспільство). Інвестиції в капітал, різні програми з нарощування потенціалу часто забезпечують розвиток декількох рівнів одночасно. Так, практика показала, що велика кількість благодійних, волонтерських програм є зорієнтованою на розширення знань, відносин і поведінку людей (на мікрорівні) таким чином, щоби зміцнювати культуру, норми, ресурси, методи управління та зв'язки з іншими організаціями (мезорівень), а також стимулювати участь у мережах колективних дій (макрорівень) [19; 20].

Низка прикладів того, як можна активувати прихований/невикористаний потенціал матеріального й нематеріального капіталу у некомерційному секторі

представлено в описах волонтерів Джеффрі Брудно і Лукаса Мейса [23]. Оскільки добровольці жертвують свій час (тимчасовий капітал) та енергію (людський капітал), вони тим самим збільшують виробничу спроможність некомерційної організації до виконання місії. Дослідники зазначають, що багато активів та ресурсів (наприклад, інтерес добровольців, мотивація, відданість) можуть бути перетворені з потенційної на кінетичні форми, подібно до того, як енергія може бути активована й перетворена (наприклад, із хімічної на електричну), отже, як і всі основні засоби, людські ресурси вимагають турботи й підтримки (капіталізації), щоби залишатися продуктивними [24].

Елізабет Кастільо, яка досліджує капіталізацію організацій, зокрема те, що нематеріальні активи, такі як соціальний, культурний і політичний капітал, сприяють виробництву й отриманню фінансового прибутку, у своїх роботах показує, чому інвестування в розвиток та координацію волонтерів є розумним використанням коштів. Прикладом такої мобілізації є ініціатива "Service Enterprise", яка спонукає організації розвивати й залучати добровольців, перетворюючи «навички, досвід, зв'язки і захопленість <...> в реальні послуги, що відповідає програмним та оперативним потребам організацій. На кожен долар, який ці організації вкладають в участь добровольців, вони можуть отримати дохід до 6 доларів» [20; 25]. Дослідження сотень таких організацій показали, що вони щорічно збільшують число добровольців на 23%. Ці нові добровольці забезпечили в середньому 2 700 годин роботи на організацію, або 1,5 трудових еквіваленти повної робочої сили на суму 63 000 доларів США [20; 26].

Висновки. Системне дослідження сутності та змісту капіталізації як складного багаторівневого процесу, що активно впливає на економічний потенціал та відтворення, який по-різному проявляється в особливих умовах різних національних економік, не є завершеним. Розуміння того факту, що темпи економічного зростання, конкурентоспроможність національного господарства, забезпечення благополуччя й покращення рівня життя сьогодні значною мірою визначаються процесом капіталізації, його динамічним розвитком, зберігають науковий інтерес до процесу трансформації капіталу, визначення суб'єктно-об'єктних зв'язків, які проявляються та взаємодіють на різних рівнях капіталізації, дають імпульс для економічного розвитку, формує напрям подальших досліджень.

Список використаних джерел:

1. Христофорова И., Дедкова М. «Капитализация»: эволюция и классификация. *Сервис PLUS*. 2007. № 3. С. 38–48.
2. Дедкова М. Онтологическое исследование теории капитализации. *Вестник Самарского государственного экономического университета*. 2007. № 7(33).
3. Черникова Л. Теоретические и прикладные аспекты трансформации современного капитала. *Сервис PLUS*. 2009. № 3. С. 49–56.
4. Малова Т. Капитализация в условиях российской экономики: теоретические и практические аспекты. 2-е изд. Москва : Книжный дом «ЛИБРОКОМ», 2009. 208 с.
5. Капіталізація економіки України / за ред. В. Гейця, А. Гриценка. Київ : Інститут економіки та прогнозування, 2007. 220 с.
6. Гриценко А. та ін. Капіталізація економіки: проблеми та перспективи (матеріали семінару). *Економічна теорія*. 2006. № 2. С. 91–110.
7. Шумська С. Капіталізація економіки: системний підхід та методологічні напрямки дослідження. *Економічна теорія*. 2012. № 1. С. 35–49.

8. Шумська С. Капіталізація економіки України: оцінка і резерви зростання. *Економічна теорія*. 2004. № 3. С. 60–79.
9. Башнянин Г., Туринський Ю. Ефективність капіталізації і лібералізації економічних систем в умовах ринкової транзиції: методологічні проблеми метрологічного аналізу. Львів : видавництво Львівської комерційної академії, 2008. 480 с.
10. Кривов'язюк І., Пушкарчук І., Волинчук Ю. Капіталізації як основа динамічного розвитку підприємств. *Економічний форум*. 2017. № 1. С. 135–143.
11. Капіталізація підприємств: теорія і практика : монографія / под ред. И. Булеева, Н. Брюховецкой. Донецк : НАН України, Інститут економіки промисловості ; ДонУЕП, 2011. 328 с.
12. Нужна О., Пиріг С. Еволюція функцій капіталізації в умовах економічних перетворень. *Збірник наукових праць Подільського державного аграрно-технічного університету. Сільськогосподарські науки*. 2014. № 22. Т. 2. С. 156–160.
13. Козоріз М. Роль і функції капіталізації в забезпеченні економічного розвитку суб'єктів господарювання. *Регіональна економіка*. 2007. № 2. С. 42–48.
14. Буркинський Б., Горячук В. Концептуальні засади капіталізації економіки: системний підхід. *Економічна теорія*. 2014. № 4. С. 48–59.
15. Viederman S. Five Capitals and Three Pillars of Sustainability. *The Newsletter of PEGS*. 1994. Vol. 4. No. 1 (SPRING). P. 5, 7, 11–12. URL: <https://www.jstor.org/stable/20710641> (дата звернення: 11.03.2020).
16. Esbjorn-Hargens S. Using the Ten Forms of Capital for Impact. 2019. URL: <https://thetransformseries.net/2019/01/20/ten-forms-of-capital> (дата звернення: 11.03.2020).
17. Fowler A. Civil Society Capacity Building and the HIV/AIDS Pandemic. *A Development Capital Perspective and Strategies for NGOs*. Oxford, UK : INTRAC, 2004.
18. UN Millennium Project. Investing in Development: A Practical Plan to Achieve the Millennium Development Goals. New York : UN Millennium Project, 2005.
19. Castillo E.A. Beyond the Balance Sheet: Teaching Capacity Building as Capital Building. *Journal of Nonprofit Education and Leadership*. 2016. Vol. 6. No. 3 (July). P. 287–303.
20. Castillo E.A. Nonprofit Capacity Building: A Multiple-Capitals Approach. *Nonprofit Quarterly*. 2019. July 16.
21. Hirschman A.O. The Strategy of Economic Development. New Haven, CT : Yale University Press, 1958.
22. Minzner A. et al. The Impact of Capacity-Building Programs on Nonprofits: A Random Assignment Evaluation. *Nonprofit and Voluntary Sector Quarterly*. 2014. Vol. 43. No. 3 (June). P. 547–569.
23. Jeffrey L., Brudney and Lucas C. P. M. Meijjs. It Ain't Natural: Toward a New (Natural) Resource Conceptualization for Volunteer Management. *Nonprofit and Voluntary Sector Quarterly*. 2009. Vol. 38. No. 4 (August). P. 564–581.
24. Mary Bates. "How Does a Battery Work?" Ask an Engineer. *MIT School of Engineering*. 2012. № 1 (May).
25. Smith A., Kahl S.C. Service Enterprises: Strategic Human Capital Engagement. *Volunteer Engagement 2.0: Ideas and Insights Changing the World* / ed. R.J. Rosenthal. Hoboken, NJ : John Wiley & Sons, 2015. P. 308–321.
26. "Service Enterprise" Points of Light. 2019. URL: <https://www.pointsoflight.org/service-enterprise-program> (дата звернення: 22.05.2019).

References:

1. Khristoforova, I., & Dedkova, M. (2007) "Capitalization": evolution and classification. *Servis PLUS*, 3, 38–48. (in Russian)
2. Dedkova, M. (2007) Ontological study of capitalization theory. *Vestnik Samarskogo gosudarstvennogo jekonomicheskogo universiteta*, 7(33). (in Russian)
3. Chernikova, L. (2009) Theoretical and applied aspects of the transformation of modern capital. *Servis PLUS*, 3, 49–56. (in Russian)
4. Malova, T. (2009) *Capitalization in the Russian economy: Theoretical and practical aspects*. Izd. 2. Moscow: Knizhnyy dom "LIBROKOM". (in Russian)
5. Heyets, V., & Hrytsenko, A. (Eds.) (2007) *Capitalization of the Ukrainian economy*. Kyiv: NASU IEF [In-t ekon. ta prohnovuz]. (in Ukrainian)
6. Hrytsenko, A. (Ed.). (2006) Capitalization of the economy: problems and perspectives (seminar materials). *Economic Theory*, 2, 91–110. (in Ukrainian)
7. Shumska, S. (2012) Capitalization of the economy: a systematic approach and methodological guidelines of research. *Economic Theory*, 1, 5–49. (in Ukrainian)
8. Shumska, S. (2004) Capitalization of Ukraine's economy: assessment and growth reserves. *Economic Theory*, 3, 60–79. (in Ukrainian)
9. Bashniansyn, H., & Turynskyi, Yu. (2008) *Efficiency of capitalization and liberalization of economic systems in conditions of market transition: methodological problems of metrological analysis*. Lviv: Vydavnytstvo lvivskoi komertsiiinoi akademii. (in Ukrainian)
10. Kryvov'iazuk, I., Pushkarchuk, I., & Volynchuk, Yu. (2017) Capitalization as a basis for dynamic enterprise development. *Economic Forum*, 1, 135–143. (in Ukrainian)
11. Buleev, I., & Brjühoveckaja, N. (Eds.) (2011) *Capitalization of enterprises: theory and practice*. Donetsk: NASU, [In-t jekonomiki prom-sti; DonUJeP]. (in Russian)
12. Nuzhna, O., & Pyrih, S. (2014) Evolution of functions of capitalization in the conditions of economic transformations. *Zbirnyk naukovykh prats Podilskoho derzhavnoho ahrarno-tekhnichnoho universytetu. Silskohospodarski nauky*, 22, vol. 2, 156–160. (in Ukrainian)
13. Kozoriz, M. (2007) The role and functions of capitalization in the economic development of business entities. *Regional Economy*, 2, 42–48. (in Ukrainian)
14. Burkynsky, B., & Horiachuk, V. (2014) Conceptual principles of capitalization of the economy: a systematic approach. *Economic Theory*, 3, 48–59. (in Ukrainian)
15. Viederman, S. (1994) Five Capitals and Three Pillars of Sustainability. *The Newsletter of PEGS*, vol. 4, no. 1, pp. 5, 7, 11–12. Available at: <https://www.jstor.org/stable/20710641> (accessed: March 11 2020).
16. Esbjorn-Hargens S. (2019) Using the Ten Forms of Capital for Impact. Available at: <https://thetransformseries.net/2019/01/20/ten-forms-of-capital> (accessed: March 11 2020).

17. Fowler, A. (2004) *Civil Society Capacity Building and the HIV/AIDS Pandemic: A Development Capital Perspective and Strategies for NGOs*. Oxford, UK: INTRAC, December 2004.
18. UN Millennium Project (2005) *Investing in Development: A Practical Plan to Achieve the Millennium Development Goals*. New York: UN Millennium Project.
19. Castillo, E.A. (2016) Beyond the Balance Sheet: Teaching Capacity Building as Capital Building. *Journal of Nonprofit Education and Leadership*, vol. 6, no. 3 (July 2016), 287–303.
20. Castillo, E.A. (2019) Nonprofit Capacity Building: A Multiple-Capitals Approach. *Nonprofit Quarterly*, July 16.
21. Hirschman, A.O. (1958) *The Strategy of Economic Development*. New Haven, CT: Yale University Press.
22. Minzner, A. et al. (2014) The Impact of Capacity-Building Programs on Nonprofits: A Random Assignment Evaluation. *Nonprofit and Voluntary Sector Quarterly*, vol. 43, no. 3 (June 2014), 547–569.
23. Brudney, J.L., & Meijs, L.C. P. M. (2009) It Ain't Natural: Toward a New (Natural) Resource Conceptualization for Volunteer Management. *Nonprofit and Voluntary Sector Quarterly*, vol. 38, no. 4 (August 2009), 564–581.
24. Bates, M. (2012) "How Does a Battery Work?" Ask an Engineer. *MIT School of Engineering*, (May 1, 2012).
25. Smith, A., & Carter Kahl, S. (2015). Service Enterprises: Strategic Human Capital Engagement. In *Volunteer Engagement 2.0: Ideas and Insights Changing the World*, ed. Robert J. Rosenthal. Hoboken, NJ: John Wiley & Sons, 308–321.
26. "Service Enterprise" Points of Light. Available at: <https://www.pointsoflight.org/service-enterprise-program> (accessed: May 22, 2019).